

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Kritinė sociolingvistika: kalbos ideologijos kultūros ir politikos sankirtoje	Filologija, Lingvistika, H004	Filologijos	Baltijos kalbų ir kultūrų institutas

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS		Dėstymo kalba
Paskaitos, seminarai, konsultacijos	8		Lietuvių / anglų
Individualus arba grupinis			

Dalyko anotacija

Šis kursas suteikia kritinės lingvistikos pagrindus ir teorinius instrumentus kritiškai reflektuoti tariamą kalbos ideologijų ir su kalba susijusių kultūrinių bei politinių diskursų neutralumą. Priklausomai nuo žinių ar interesų, studentai galės tyrinėti, kaip socialiniai ir kultūriniai kalbos vartojimo aspektai tampa lokalsios ar globalios politikos dalimi. Kursas ugdo gebėjimą skirti ideologinį ir mokslinį požiūrį kalbos variantiškumui, kalbinę įvairovę, daugiakalbystę; reflektuoti kalbos ir individualios ar grupinės tapatybės sąsajas; identifikuoti nuostatas, susijusias su socialinėmis hierarchijomis ir galia. Empiriškai didesnis dėmesys skiriamas Baltijos jūros regionui.

Potemės (pasirenkama pagal studentų interesus):

- Kalbos planavimo ir politikos teorijos (įskaitant švietimo politiką, mokytojų nuostatas ir kalbines teises),
- Kalba viešojoje erdvėje ir demokratiniai sprendimai,
- Kalba ir globalizacija,
- Kalbos ideologijos: standartinės kalbos ideologija, preskriptyvizmas, purizmas,
- Kalba ir nacionalizmo, fašizmo, rasizmo, lyties ideologijos.

Studentai susipažins su kokybinių duomenų analizės programine įranga (pavyzdžiui, NVivo) ir turės galimybę atlikti taikomųjų užduočių, skirtų išbandyti teorinėms žinioms ir demokratiniam aktyvumui ugdyti, pavyzdžiui, rengiant politikos rekomendacijas pasirinktu klausimu arba mokslo sklaidos publikaciją.

Preliminarus pagrindinės literatūros sąrašas (pasirinkti pagal interesus; gali būti pildomas)

- Bauman, Richard and Charles Briggs. 2003. *Voices of Modernity: Language ideologies and the politics of inequality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, Pierre. 2011. *Language and Symbolic Power*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Blommaert, Jan. 2010. *The sociolinguistics of Globalization*. Cambridge University Press.
- Cameron, Deborah. 1995. *Verbal Hygiene*. London, New York: Routledge.
- Coupland, Nik & Tore Kristiansen (red.). 2011. *Standard Languages and Language Standards in a Changing Europe*. Oslo: Novus Press.

- Fairclough, Norman. 2015. *Language and Power*. 3rd Edition, London: Routledge.
- Flowerdew, John & John E. Richardson (red.). 2017. *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. London and New York: Taylor & Francis.
- Gal, S. 2012. Language, gender, and power: An anthropological review. In K. Hall & M. Bucholtz (Eds.), *Gender articulated* (pp. 169-182). Routledge.
- Geeraerts, Dirk. 2003. Cultural models of linguistic standardization. In R. Dirven, R. Frank & M. Pütz (Eds.), *Cognitive Models in Language and Thought. Ideology, Metaphors and Meanings* (pp. 25-68). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Gorham, M. S. 2014. Glasnost unleashed: Language ideologies in the Gorbachev revolution. In *After Newspeak* (pp. 48-74). Cornell university Press.
- Hutton, C. 2012. *Linguistics and the Third Reich: Mother-tongue fascism, race and the science of language*. Routledge.
- Makoni, Sinfrey & Alistair Pennycook. 2005. Disinventing and (re)constituting languages. *Critical Inquiry in Language Studies: An International Journal*, 2(3), 137-156.
- Milroy, James. 2001. Language ideologies and the consequences of standardization. *Journal of sociolinguistics*, 5(4), 530-555.
- Maegaard M., F. Gregersen, P. Quist & J. N. Joergensen (eds.) 2009. *Language attitudes, standardization and language change*. Oslo: Novus forlag.
- Ricento, T. (ed.). 2005. *An introduction to language policy: Theory and method*. John Wiley & Sons.
- Schieffelin, B. B., Woolard, K. A., & Kroskrity, P. V. (eds.). 1998. *Language ideologies: Practice and theory* (Vol. 16). Oxford University Press.
- Šepetys, Nerijus & Loreta Vaicekauskienė (red.) 2016. *Lietuvių kalbos ideologija: norminimo idėjų ir galios istorija*. Vilnius: Naujasis Židinys – Aidai.
- van Ostade, Ingrid Tieken-Boon & Carol Percy (eds.). 2017. *Prescription and Tradition in Language. Establishing Standards across Time and Space*. Bristol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters.
- Vukotić, Vuk. 2014. Conflicting notions of language in metalinguistic discourses in Lithuania, Norway and Serbia, *Taikomoji kalbotyra* 5, 1-32.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
prof. dr. Loreta Vaicekauskienė doc. dr. Vuk Vukotić		Vaicekauskienė, Loreta. (2023). The sociolinguistic dynamics of Russian and English in post-1990 Lithuania. <i>World Englishes</i> 42(4), 749–767.
		Vaicekauskienė, Loreta, Vuk Vukotić, Ramunė Čičirkaitė, Laima Nevinskaitė. (2022). <i>Lietuvių kalba kaip klaida. Raštingumo samprata ir kalbos taisyklės mokykloje</i> . (Specialusis <i>Taikomoji kalbotyra</i> numeris, Nr. 18), www.taikomojikalbotyra.lt
		Vaicekauskienė, Loreta. (2020). Maintaining power through language correction: a case of L1 education in post-Soviet Lithuania. In Chapman, Don & Rawlins, Jacob D. (eds.). <i>Language Prescription: Values, Ideologies and Identity</i> . Multilingual Matters, 145–170.
		Maxwell, Alexander, Vuk Vukotić & Susie Klaver. (2025). Rhetorical Strategies and the Language/Dialect Dichotomy: Linguists Justifying the Classification of Central South Slavic. <i>Comparative Southeast European Studies</i> 73 (1), 36-58. [link]
		Vukotić, Vuk. (2024). Are languages and dialects inventions of nationalism? On the problem of totalising metalanguage. <i>Nations and Nationalism</i> 30 (4), 565-581.

	Vukotić, Vuk. (2022). On the Discursive Construction of Dialectal Varieties: The Case of Central South Slavic ‘Supradialects’. <i>Scando-Slavica</i> 68 (1), 175-191.
--	---

Patvirtinta Doktorantūros komiteto posėdyje 2025-11-07, Nr. (7.17 E) 15600-KT-637
Komiteto pirmininkė prof. dr. Daiva Aliūkaitė

.